

AMIÉRT MI ÜNNEPELÜNK

Irta HORDÓSY IVÁN

A Kanadai Magyar Ujságnak ebben a számában annyi szép üzenet és üdvözlés jelenik meg, hogy szinte feleslegesnek látszik a vezércikkírás. Azt, amit mi akartunk elmondani, elmondták helyettünk mások, kanadai és magyar egyházi és világi előkelőségek, hosszú hasábokon beszéltek maguk az uttorok, akiknek hatalmas munkáját mi ezekben a napokban valamennyien mély tisztelettel és meghatódottsággal ünnepeljük.

A szerkesztő számára, ilyen körülmények között alig marad más hátra, mint hogy ezt a sokféle színt és értéket elrendezze és amikor készen van vele, hódolattal átnyujtsa azoknak, akiknek ez a sok szép köszönet és elismerés szól: Stockholm alapító és építő magyar nemzetiségű polgárainak.

Mégis, azt hisszük, hogy a szerkesztőnek itt nem szabad megállnia. A sokféle szín az ő szeme prizmáján villan át, a hangok és az érzések először az ő szívében át muzsikálnak, és ha az egész idő alatt a háttérben marad is, de ujjait állandóan ott tarja az Élet lüktető ütőerén. És amit ennek a sokfajta színnek, hangnak, érzésnek összeolvadásánál érez, azt kötelessége elmondani.

Ime tehát elmondja:

De mielőtt beszélne, ő is imádkozik. Megköszöni az Egek Urának, hogy olyan faj gyermekévé tette meg, amely számának kicsiségében és szenvedéseinek nagyságában kitartó, ernyedetlen munkával ennyi dicsőséget szerzet a saját nevének.

Azután mélyeséges öröm tölti el, hogy a mai nagy ünnepnapra ilyen szépen és egyakarattal egybegyűltünk. Magyarok, angolok, szerények és előkelő állásban levők, katolikusok és más felekezetűek — mind — mind itt vagyunk, hogy egy szép, nagy Gondolatot, a kitartás és az előrehaladás, az összetartás és az erkölcsi értékek diadalát valamennyien együtt megünnepeljük.

Es mikor idáig ér, továbbfűzi az egybegyűlt színek és azokra gondol, akik talán ezt az ünneplést feleslegesnek is tartják. Akik magukban azt gondolják, hogy talán jobban teljesítenék valamennyien a hivatásukat, ha több és jobb munkakalomban szerzésén fáradoznának valamennyien és többre mennének, ha minden egy dollárt kereső magyarnak kettőt szereznének.

Talán hihetetlennek tűnik az első pillanatban, ha mondjuk, de úgy érezzük, hogy épen a jelenlegi úton haladva érjük el a közös célt: a magyarság gazdasági megerősödését. A mi meggyőződésünk és politikánk alapelve ugyanis az, hogy minél jobb nevet teremtünk a magyar fajnak, minél magasabb kulturális színvonalra emeljük azt, minél jobban megismertetjük a körülöttünk, velünk élő más nemzetbelieket, elsősorban az angolokat fajunk kitűnő tulajdonságaival, annál jobban meg fognak becsülni bennünket és ez a megbecsülés kifejezésre fog jutni nemcsak politikai sulyunkban, de gazdasági lehetőségeinkben is, ha úgy tetszik: abban a dollártöbbletben, amit a „jobb” ember kap ebben az országban.

Es a huszonöt éves magyar munka jubilálása és közhírre-tétele, a kanadai magyar értékeknek kiállításokon, hangversenyeken, előadásokon való bemutatása, a magyarság tiszta erkölcsi alapon álló szervezkedése, az egyes ember munkásságának, jellemességének minden bizonyítéka állandóan közelebb hoz bennünket a közös cél: az egyetemes magyarság és általa, rajta keresztül az egyes ember kedvezőbb gazdasági boldoguláshoz.

Mikor Kanadába kijöttem, úgy éreztem, hogy Kanada magyarságának „nem volt hangja.” Ezt meg is mondtam akkor és sokan megharagudtak érte. Pedig úgy értettem én ezt, hogy Stockholmnak — Békevárnak, — Eszterháznak, — Wakawának külön-külön volt hangja, de nem volt meg az az egységes, egy akarattal felkiáltó hang, amelyben összeolvadt a saskatchewan-i — albertai, — ontarioi és a többi tartomány magyarjainak gondolata, óhaja és akarata. Hatalmas, messze öserdő volt a kanadai magyarság és az öreg szálfák bizony sokszor nem tudtak arról, hogy a széleken bajlódó csemetékkel mi történik.

A stockholmi ezüstsümbium napján büszkén mondhatjuk el, hogy igenis van már hangja a kanadai magyarságnak. Mégpedig egyre erősödő, egyre imponálóbb hangja. Hogy itt-ott vannak hamis énekesek is, ünneprontók is, az a mi erős, egységes magyar dalárdánkat már nem zavarja. A kanadai magyarságnak ma már egészséges, erős, egységes közvéleménye van.

Természetes, hogy mindez nem történhetett volna meg, ha magukban az egyes magyar közösségekben nem lett volna meg az egészséges, morális erő és a biztos, határozott közvélemény.

De a különböző telepeket a magyar sajtó kötötte össze egymással, a különböző érdekek a magyar ujság hasábjain simultak és barátkoztak össze és ezért talán nem veszik rossz néven Stockholmi ünnepelő magyarjai, ha ezen, a valamennyiünk közös ünnepén, arra kérek mindenkit, hogy szeresse, támogassa a mi magyar ujságunkat, mert ma még ez Kanada magyarságának legnagyobbról erőssége. Erre kérjük fel hivatalos szerveinket, magánintézményeinket és minden egyes magyar embert.

Es még egy dolgot kérünk. Stockholm Kanadának egyik legnagyobb és legtekintélyesebb katolikus magyar telepe. A Kanadai Magyar Ujság mindenkor egyformán szolgálta a magyar felekezetek szent ügyét és most, ezen, az elsősorban katolikus ünnepén, arra kéri Kanadában élő katolikus magyar véreiket, illetve azokat az egyházközségeket, melyek eddig várakozó álláspontot foglaltak: el az egyetemes magyar kérdésekben, adják fel ezt a várakozást és legyenek teljes szívvel-leléssel cselekvő tagjai az egész kanadai magyar társadalomnak. Nem kérjük mi, mert nem is kérhetjük, hogy önállóságukból, függetlenségükből egy jottányit is feladjanak. Ellenkezőleg: azt kérjük: létesítsék meg a maguk egységes, vallási alapon nyugvó szervezkedését és ezzel az erős és hatalmas szervezettel lépjenek fel az egyetemes magyarság küzdőterére. A katolikus magyarság nagyobbszáma a többi felekezeteknél és még részben való távolmaradását is erősen megszenvedti a magyar ügy. Ha Stockholm

ezüstsümbiuma kiinduló pontja lenne egy ilyen mozgalomnak, akkor az a két nap valóban történelmi jelentőséget öltene.

Mégegyszer üdvözljük Stockholm polgárait és az egybegyűlt ünneplő közönséget és a Mindenható bőséges áldását könyörögjük rájuk.

STOCKHOLM MAGYAR UTTÖRŐI

FELSŐ SOR (álló alakok): Babics István, Szikora Mihály, Cselle János id., Estók Mihály ifj., Stadler István, Tóth György, Marjó György, Drótár Menyhért, Koczka I. id., Molnár István, Kiss András, Daróczky Sándor, Szemán János, Banga Mihály id., Janyu András ifj., Drótár János, Bodnár Lajos. — ALSÓ SOR (térdelő alakok): Révész József, Janyu Imre, Huszták Imre, Kaczur István, Schweitzer József, Bacsu Mihály, Czinku János id., Huszták János id.

HOGYAN KERÜLTEK A SZABOLCSI MAGYAROK „SOKHALOM”-BA?

ÖREG KANADÁSOK VISSZAEMLEKÉZÉSEI ALAPJÁN A KANADAI MAGYAR UJSÁG TUDÓSÍTÓJÁTÓL

IRTA: PAYERLE BELA

Habár Heves, Bereg és Abauj-melléki bogárhátú kis házak vármegyék szülőiteit is megtárazgorgos népe is beleunt a szelálhatjuk a stockholmi, magyagénységbe, nem bírta már a sokrosobban sokhalmi honfoglaladót s hogy a gyerekből már nelegyen béres, cseléd, szivesen enmányföldet fogó magyar mégis a szabolcsmegyei TornyospálcaNyirkarász, Mezőladány illetve régi nevéen Örmező, és Fényeslitke határától vágott neki a nagyvilágnak, hogy az óhazai dohányos és zsellérsors helyett biztatöbb jövőt keressen. Amikor az Amerikába való kivándorlás még a legelhagyatottabb falu népét is izgalomba ejtette a tisz-

nyugati részének felfedezésével akkortájt nem sok ember törté a fejét. Mégis ekkor már megvetette alapjait a kaposvári magyar telep s a kaposvári levelek hatása alatt nem egy szabolcsi magyar ragadott vándorbotot. Legtöbb stockholmi honfitársunk azonban a látogatóban ott hon járt Gyuricska Istvánné szávara hagyta el az ősök vérevel áztatott földet, hogy a szőke Tisza mellől a Saskatchewan, akkor még Assiniboia tartomány nem értő magyar kivándorló tömegeket is, úgyhogy Kanada Apelle folyó mellé vándorolván

nem karddal, de erős karral tartott ekével szántson jövőt ígérő barázdákat a magyar történelem mai szomorú lapjain ...

GYURICSKANÉ PEDIG MESÉLT ...

Gyuricskané pedig mesélt Kanadáról a jobb sorsra vágyó, földéhes tömegnek s szavainak szárnyán megnyitva a képzelet csodaországának kapuját. A beláthatatlan kanadai préri úgy tűnt fel a szabolcsi magyarok szemében, mint valami földi pa-

ÁRPÁDHÁZI SZENT ERZSÉBET

Árpádházi királyleány volt a szenvedés, a megáldatás, a krisztusi türelem és alázatosság keresztje alatt véreze a szentek glóriáját fonta homloka köré, amelyből a legszebb és legfőbb női erények sugároztak az utókorra. 11-ik Endréné és Gert-rudnak volt a leánya. Jámbor életű apának gyermeke, akit mély vallásos sága és önző felesége vezetett. Az előbbi a Szentföldre, a másik az aranybulla kiadására indította őt. Az előbbiért kapta a jeruzsálemi melléknevet, az utóbbiért a nemzet hálias elismerését, mert ez a bulla az ősi magyar alkotmány védő paizsa lett.

Erzsébet 1207-ben született a pozsonyi várban. Némely magyar író azt állítja, hogy Sárospatakon, de az újabb történetírók mind Pozsonyt tartják szülővárosának. Nem a vár kápolnájában, hanem az óbudai Szent Péter templomban keresztelték meg, amelynek építését Szent István kezdte meg és Szent László fejezte be. Vidám és élénk eszű, amellyel jámbor és rendkívül alázatos leánya volt, aki soha senkivel sem ellenkezett s már négy-öt éves korában olyan jószágosan érző szíve volt, hogy mindenét odaadta volna a szegényeknek.

Egész legendakör fontak boldog gyermekéke köré, amely tele van csodálatosan némes vonásokkal, megindító gyöngédséggel, áldott jólelkűséggel és bámulatos csodatételekkel. Bajosan lehetne megállapítani, hogy hol kezdődik a valóság és hol a rege, mert a kettő, az év századok távol kitérőben egymásba olvadt, hogy, mint egy ragyogó arany fátoly lebeg a szívében és lá-

utókor csak bámulni, de megérteni nem tudja azt az önfeláldozást, önsanyargatást és mérhetetlen szenvedést zeln, hogy a hamvas piros almák mi amiket ő gyöngé vállára vett, hogy megmutassa a világnak, milyen legyen a büntölés és földi saiktól meg-tisztult női lélek, ha a jószágban és az emberiség szeretetében olvad föl.

Még mielőtt megtudta volna érte, hogy mi a szenvedés, igaz részvétet érzett a szerencsétlenek, a nyomorgók és szenvedők iránt és egyike volt ama gyermekeknek, akikről egy francia író ezt mondta: — Szeretik az istent anélkül, hogy tudomásuk volna a szívükről s hozzá repülnek anélkül, hogy tudomásuk volna szárnyaikról!

A cselédektől kért élelmi szert, nem maga, hanem a szegények részére. Egyszer kőtenyékjét tele szedte szép piros almával és ki akarta osztani a szegények között.

Amint a kerten szaladt keresztül, a király észrevette és rákiáltott, hogy mit visz a kőtenyében? A kis Erzsébetnek nagyot dobbant a szíve, kipirult arccal állott meg és zavartan hebegte: — Rózsát viszek, atyám.

A király meglepetve mondta: Rózsát? De hiszen azok már rég elhervadtak.

A leánya fülig pirult, lesütötte szemét és nem mert szólni. Azt hitte, hogy apja megfogja dorgálni, ha almát visz a királyi kertből a szegények számára. Endre király erre hozzáment, férebillentette a kőtenye szélét, hogy belepillantson. Az ámulattól aztán alig tudott hova lenni, amikor leánykája kőtenyében csakugyan gyöngyörű vérszíró rózsákat talált, amelyek felséges illatot lehettek.

Megindultan vonta keblére a kis Erzsébetet s egykoru jámbor krónikák szerint felőhajította

— Óh tiszta, óh ártatlan leány-

Ez volt az első csoda, amely életben történt s maga sem tudta elképze- leni, hogy a hamvas piros almák mi ként változhattak át illatos rózsákká. Az isten nem engedte, hogy ártatlan föllentéséért pirulnia kelljen. A magyar krónikárok azt állítják, hogy a mikor ez a csodra történt, Erzsébet még csak három éves volt.

Négy éves korában fényes küldött sereg érkezett Endre udvarába a thüringiai gróftól, aki fia számára kérte a kezét. Divat volt ez az egész középkorban, hogy a fejedelmi családok gyermekei számára már nyolc éves korukban mátkát kerestek. Erzsébetnek külföldi életiról azt állítják, hogy e házassági tervben nagy része volt egy Klingsohr nevű erdélyi költőnek, aki a magyar királyleány születésekor Wartburgban tartózkodott és a csillagok állásából azt jósolta, hogy a leánya a gróf utódjává lép házasságra.

Klingsohr azért hívták Wartburgba, hogy döntsön a költők vitájában. Thüringia grófja nagyon szerette a költőket és egész csomó trubadur tartózkodott az udvarában. A hagyomány szerint 1206-ban is több dalmok volt nála a költői versenyt rendeztek. Egyikük: Ofterdinger Henrik, Lipót osztrák herceg dicséretét zengte és ezt legyőzöttnek nyilvánították, Walter von der Vogelweid pedig, aki a hessenzi tartományi gróftól gazságot, győztesnek jelentették ki. A leánygyőzöttnek meg kellett volna halnia s a hóhér már mellette állott kötélen kezében, amikor a költő így szólott:

— Nem ismerem e legyőzöttesemet, felebbezek!

— Kihéz? — kérdezte a tartományi gróf. — Klingsohrhoz, akiről mindnyájan elfemerjük, hogy nagyobb költő nálunk.

— Ha elhozod Klingsohrt, elhalaszom a kivégzést, de ha ő is úgy itéli, mint költőtársaid, akkor huszonnégy óra alatt meg kell halnod.

A költőn hideg futott végig. Négy pillanattal gondolkodott, aztán így felelt.

— Három havi határidőt kérek. A tartományi gróf beleegyezett, Ofterdinger elhozta Klingsohrt, ez feloldotta a végzetes ítéletet s a horoszkópból jövendőt mondott a gyermek kezét. Divat volt ez az egész középkorban, hogy a fejedelmi családok gyermekei számára már nyolc éves korukban mátkát kerestek.

A német költővel, mely Endre Erzsébetnek külföldi életiről azt állítják, hogy e házassági tervben nagy része volt egy Klingsohr nevű erdélyi költőnek, aki a magyar királyleány születésekor Wartburgban tartózkodott és a csillagok állásából azt jósolta, hogy a leánya a gróf utódjává lép házasságra.

Mikor az udvari környezet megteremtődött, hogy Endre király odalépett a leánykájához, mindenki könnyek fakadt, mert a kis Erzsébetet mind nyájan rajongták, ez volt az ő szemük fénye.

A leánya, a legenda szerint, ekkor már újabb csodáttal hirdette is teni küldetését. Egy vak öreg szerzetes a királyleánytól kapott almával dörzsölte meg a szemét s nyomban visszanézte a szeme világát.

Ez a meggyógyult szerzetes aztán elvitte a csoda híret Németországba is.

Boldog házasságában egy napon koponyegyet vetett bársnyos vállára, salkendőt borított fejére s így szólott udvarhölgyeihez: — Így öltözve fogok koldulni, mikor szegény leszek, az isten iránti szeretetből.

Éltelt maga hordott szegény betegneinek. Egyszer csikorgó téli hidegben kenyeret, húst, bort és tojást vitt a palástja alatt. A hegyről lejövet, találkozott a férjével, aki megkérdezte, hogy mit visz? — Rózsát! — felelte Erzsébet.